

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В.В.Клочан, кандидат економічних наук, докторант
Миколаївський державний аграрний університет

Проаналізовано теоретичні аспекти стратегії розвитку інформаційної системи управління в сільськогосподарських підприємствах. Виділено сучасні вимоги до створення інформаційної системи управління та її конкурентних переваг.

Ключові слова: стратегія, інформаційна система управління, сільськогосподарські підприємства, розвиток бізнесу

Стратегія розвитку інформаційної системи управління для кожного сільськогосподарського підприємства своя і визначається, в першу чергу, цілями її розвитку та умовами функціонування, а також існуючими реаліями сьогодення та зовнішніми факторами, які обмежують можливості господарства. Таким чином, стратегія розвитку бізнесу і стратегія розвитку інформаційної системи управління (ІСУ) є взаємозалежними і взаємодоповнюючими інструментами управління та ефективного розвитку сільськогосподарського підприємства.

Незаперечним є той факт, що впровадження нових методів управління вимагає використання нових методів пов'язаних з інформаційними технологіями. У зв'язку з цим систему управління, в якій значну роль відіграють сучасні методи, роботи з управлінської інформацією, називають інформаційною системою управління. Інформаційну систему управління сільськогосподарським підприємством можна визначити як систему поточних процесів управління, яка використовує комплексний набір взаємодіючих елементів для збору, обробки, зберігання та надання інформації для досягнення встановлених підприємством цілей.

Інформаційні системи управління починають свою історію від Автоматизованих Систем Управління (АСУ) 60-х років. Вони створювалися для виконання функцій обліку, проте зго-

дом зона їх відповідальності була поширена і на функції планування. Сьогодні ж інформаційне середовище має тенденцію до постійних змін: поглиблюються і розширюються зовнішні і внутрішні зв'язки сільськогосподарських підприємств, збільшується обсяг та швидкість обігу бізнес-процесів. В результаті закономірно, що вимоги до інформаційних технологій підвищуються, сприяючи швидкому розвитку відповідних систем. Як наслідок, інформаційні технології стають одним з центральних інструментів управління.

Необхідно зазначити, що сьогодні практично кожне сільськогосподарське підприємство має інформаційну систему обліку та управління - незалежно від рівня його розвитку (маємо на увазі рівень розвитку інформаційної системи, інфраструктури і застосовані у виробництві технології). При цьому ефективність роботи всього господарства часто перебуває у прямій залежності від ефективності функціонування її інформаційної системи управління. Це твердження в першу чергу відповідає тим господарствам, які пройшли етап виживання і впритул зайнялися питаннями інтенсивного розвитку, вдосконалення управління та оптимізації бізнесу.

Стратегія розвитку інформаційної системи управління для кожного господарства своя і визначається, насамперед, цілями її функціонування, а також існуючими можливостями господарства. Таким чином, стратегія бізнесу і стратегія розвитку інформаційної системи управління є взаємозалежними і взаємодоповнюючими інструментами управління господарством.

Управління процесом розвитку господарства може здійснюватися в двох взаємопов'язаних формах:

- стратегія;
- програма.

Стратегія розвитку господарства встановлює основні цілі, завдання та напрям розвитку, використовуючи методи побудови та функціонування системи управління. Програма дозволяє реалізовувати всі функції управління відповідно до за-

вдань розвитку господарства. Прикладами напрямків можуть бути: розвиток виробництва перспективної культури, розвиток маркетингової і збутової функції, оптимізація використання людських ресурсів. Для здійснення процесу розвитку за обраними напрямками можуть використовуватись такі програми, як відновлення виробничої бази, комплексне навчання персоналу, впровадження системи збалансованих показників.

Створення інформаційної системи управління господарством слід розглядати як одну з найважливіших програм розвитку, що складається з ланцюжка взаємопов'язаних проектів, результати кожного з яких необхідні для реалізації подальших. На нашу думку, стратегія розвитку ІСУ повинна давати відповідь на декілька основних питань: навіщо?, чого не вистачає зараз?, яким чином? і які очікувані результати?. Проаналізувавши їх детальніше, можна визначити суть стратегії розвитку ІСУ та її взаємозв'язок із розвитком господарства в цілому.

Професійно та комплексно розроблена стратегія бізнесу дозволить визначити місце ІСУ і виділити цільові показники стратегії. Місце ІСУ виражається в тому, яким чином вона здатна вплинути на успішність і ефективність досягнення цілей в рамках стратегії бізнесу, а також в оцінці цього впливу на розвиток господарства. Роботи в області стратегії розвитку ІСУ, крім питань управління, повинні охоплювати також такі області, як використання прикладних систем (програмного забезпечення) і питання розвитку інфраструктури. Важливо оцінити стан наявних ресурсів і спрогнозувати потребу в додаткових ресурсах для розвитку ІСУ. В якості ресурсів необхідно розглядати тимчасові, бюджетні, людські та технічні ресурси. Необхідно формалізувати вимоги до ресурсів, які будуть використовуватися для розвитку і функціонування ІСУ, а також вибрати найбільш оптимальний варіант розвитку. Необхідно розглядати управлінські, соціальні та економічні ефекти в комплексі, розробляючи при цьому якісні та кількісні показники ефективності.

Формування інтересу до стратегії розвитку ІСУ відбувається, як правило, за певних умов. Іншими словами, в господарстві можуть існувати певні підстави для розроблення стратегії:

- бачення (успішно проведено розроблення власної бізнес-стратегії; ІСУ розглядається як інструмент управління; є успіхи інших господарств в таких проектах);
- фінансові кошти (витрати на інформаційне забезпечення стають значимими для бюджету господарства; поточний рівень ІСУ недостатній для розвитку бізнесу; плануються або вже зроблено значні інвестиції в інформатизацію);
- повноваження (у функціональних службах створюються підрозділи, які відповідальні за розвиток ресурсів ІСУ).

Таким чином, основним базисом розроблення стратегії розвитку ІСУ слід вважати: відправну точку – існуючий стан; бажані горизонти – стратегію бізнесу; доступні інструменти – загальні галузеві і технологічні тенденції використання інформаційних технологій. Комплексне використання цих базисів дає можливість отримати три складові частини стратегії розвитку ІСУ (рис.):

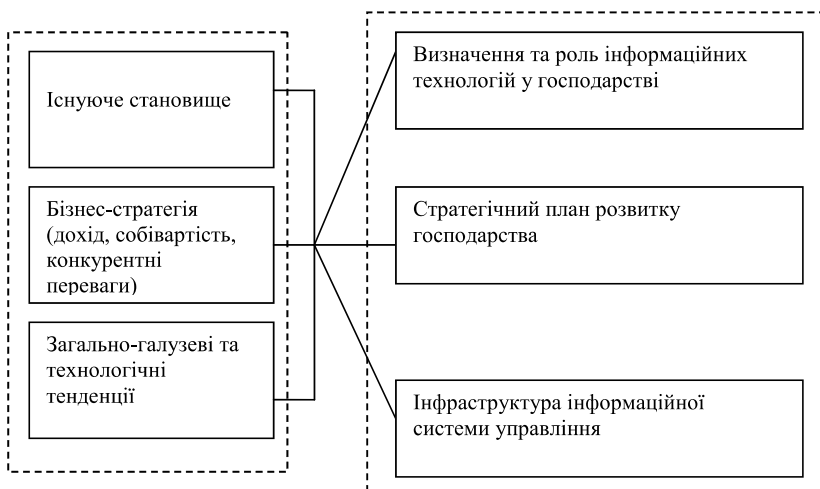

Рис. Складові частини стратегії розвитку інформаційної системи управління в сільгоспідприємстві

Розвиток інформаційної системи управління може бути ініційовано лише після визначення короткострокових, проміжних і довгострокових цілей, після чого необхідно переходити до виконання оперативних заходів, реалізація яких дозволить забезпечити готовність господарства до здійснення першочергових проектів. Проведення заходів дозволяє:

- скоротити час реалізації проектів;
- мінімізувати фінансові ресурси для реалізації проектів;
- максимізувати економічний ефект;
- підвищити якість результатів проектів;
- збільшити компетентність, знання та відповідальність ключових співробітників;
- досягти необхідних передумов в організаційно-управлінській структурі, а також сформуванню готовності керівництва і співробітників для переходу на новий рівень розвитку ІСУ.

Успішне виконання першочергових проектів є гарантією досягнення поставлених короткострокових цілей - тобто переходу на новий якісний рівень розвитку ІСУ. Після чого відбувається перегляд і корегування подальших цілей, заходів і проектів, оскільки процес розвитку ІСУ є відкритим і залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів діяльності господарства. Таким чином досягається поступальний розвиток ІСУ, який, у свою чергу, буде враховувати змінні умови і узгоджуватися з процесом розвитку господарства.

Аналіз варіантів і вибір найбільш оптимального з них, необхідно проводити по групам критеріїв. Всі можливі варіанти розвитку ІСУ повинні бути оцінені за кожним з критеріїв, після чого стане можливим вибрати найбільш оптимальний варіант. Група можливостей господарства об'єднує такі критерії, як фінанси, потенціал існуючого рівня технічної інфраструктури для підтримки того чи іншого варіанту, а також ступінь компетенції, «комп'ютерної» грамотності виконавчого персоналу. Аналіз фінансових можливостей повинен здійснюватися, виходячи з бюджетних рамок кожного з варіан-

тів, а також з урахуванням витрат, які необхідні для здійснення технічних та організаційно-функціональних перетворень. Критерії, пов'язані з людськими ресурсами, застосовуються для оцінки вартості, часу та комплексності програми навчання, проведення якої може вимагати обрана стратегія розвитку ІСУ. Для кожного з варіантів необхідно оцінити ймовірність виникнення ризиків, можливості щодо їх запобігання, а також розглянути заходи щодо зменшення негативних впливів у разі виникнення даних ризиків.

Важливо враховувати, що процес розроблення стратегії ІСУ повинен починатися з оцінки факторів готовності господарства. Неefективно проводити розвиток ІСУ, не маючи об'єктивної та системної стратегії. Безпосередньо у господарстві можна виділити наступні групи факторів, що впливають на процес переходу до нового рівня інформаційної системи управління: наявність стратегії бізнесу; людський фактор; бізнес-процеси; документування та нормативно-довідкова документація; рівень розвитку інфраструктури; фінанси.

Якщо керівництво сільськогосподарського підприємства, проаналізувавши ці фактори, розуміє, що рівень готовності досить низький, то доцільним буде проведення проекту по підготовці господарства до розвитку інформаційної системи керування. Даний проект може передувати основним діям або ж реалізовуватись паралельно, в залежності від критичності строків і наявності у господарства ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базильський А. В. Розвиток системи управління підприємницьких структур в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01 "Економіка, організація та управління підприємствами" / А. В. Базильський. — К., 2004. — 19 с.
2. Татарчук М. І. Корпоративні інформаційні системи: навч. посібник / М. І. Татарчук. — К. : КНЕУ, 2005. — 291с.